

DOI 10.31865/2414-9292.24.2025.351006

УДК 34-047.22:378.018.8

РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ЕТИКО-ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Василь Юрченко

аспірант другого року навчання,
кафедри теорії і практики технологічної та професійної освіти
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»,
м. Дніпро, Україна
ORCID ID 0009-0004-3363-295X
Notar4340@gmail.com

Анотація. В умовах удосконалення законодавства України, зміцнення правових засад здійснення соціально-педагогічної діяльності зростає необхідність оптимізації формування етико-правової культури майбутніх психологів, практика показує, що недостатній рівень правової компетентності, прогалини у правових знаннях та відсутність етико-правового досвіду у професійній діяльності психологів негативно позначаються на її ефективності. В статті розкрито етапи реалізації педагогічних умов формування етико-правової культури майбутніх психологів у процесі професійної підготовки. Зазначено, що упровадження педагогічних умов етико-правової культури майбутніх психологів, зокрема: стимулювання пізнавального інтересу до моральних та правових знань та вироблення мотивів розв'язувати етико-правові питання у професійній діяльності; використання активних методів навчання для розвитку правової компетентності майбутніх психологів та формування компонентів етико-правової культури; актуалізація потреби у саморозвитку соціально-правової активності на основі стимулювання рефлексивної позиції. відбувалося послідовно: на мотиваційно-цільовому, інформаційно-організаційному та результативно-рефлексивному етапах.

Були враховані основні періоди професійного становлення здобувачів освіти та структурних складових етико-правової культури майбутніх психологів; на кожному з етапів, були визначені зміст, методи, форми і засоби організації освітньої діяльності, а також основні види позааудиторної роботи у процесі якої формувалися компоненти етико-правової культури та визначалася готовність майбутніх психологів до здійсненні професійної діяльності в контексті етико-правових аспектів.

Процес формування етико-правової культури майбутніх психологів у процесі професійної підготовки визначено поступову актуалізацію і підвищення індивідуального потенціалу здобувачів освіти у становленні їх як морально розвинених, професійно компетентних фахівців через надання їм необхідних знань в оволодінні технологіями, прийомами надання психологічної допомоги на основі морально-етичних принципів через набуття стійкої позитивної мотивації та потреб у набутті етико-правових та психологічних професійних знань набуття системи професійних знань та необхідних компетенцій на основі інтеграції моралі і права для забезпечення ефективної професійної діяльності в сфері психологічного консультування, що забезпечує розвиток самостійності, соціально-правової активності, набуття досвіду вирішення етико-правових ситуацій.

Ключові слова: професійна підготовка; етико-правова культура; майбутній психолог; педагогічні умови; професійна мотивація; пізнавальний інтерес; соціально-правова

активність; етико-правові ситуації.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сучасний етап розвитку суспільства супроводжується глибокими і багатоплановими змінами, які охоплюють усі аспекти його функціонування. Ці перетворення в соціальній практиці спричиняють докорінну зміну стереотипів у мисленні, діяльності та способі життя людини. Зокрема, процеси демократизації суспільства та соціально-економічні зміни значно посилюють інтерес до людських проблем і ставлять перед суспільством завдання підготувати фахівців, здатних ефективно надавати допомогу в професійній діяльності, а також у складних та критичних життєвих ситуаціях, характерних для стрімкої динаміки сучасного світу (Байбекова, 2016).

Сьогоднішні реалії висувають на людину дедалі більший вплив інформаційних, соціально-психологічних та інших чинників, що створюють істотне навантаження, яке торкається як когнітивної, так і емоційної, комунікативної та інтерактивної сфер. Надання підтримки в таких умовах є ключовим завданням кваліфікованих психологів, відповідальність яких постійно зростає. Часто від рівня їхньої компетентності залежить не лише якість життя, а й сама людська доля. Тому етична складова виходить на перший план у професійній підготовці психологів, формуючи систему професійних етичних норм і стандартів, що об'єднуються у своєрідний «кодекс честі» (Горбунова, 2015).

Успішне виконання цього завдання залежить від підготовки висококваліфікованих спеціалістів із розвиненими особистісними якостями, які є професійно значущими, та з підвищеним почуттям моральної відповідальності. Ця специфіка є невіддільною складовою професії психолога, оскільки вона потребує глибокого усвідомлення гуманістичної місії. На сьогодні значно зростають вимоги до рівня компетенції професіоналів у цій галузі, включаючи необхідність формування високої етико-правової культури.

У своїй роботі сучасний психолог повинен керуватися принципами гуманізму, дотримуватись етичних норм і правил, що вимагають уважності та чуйності до людської індивідуальності. Усе це зумовлює потребу в переосмисленні та пошуку нових підходів до професійної підготовки майбутніх психологів. Багато дослідників підкреслюють, що формування професійної компетентності майбутніх фахівців відбувається одночасно через інституційні організовані освітні системи та завдяки процесу самоосвіти. Ця взаємодія має ключове значення для створення основи професійного навчання нового

покоління психологів, орієнтованого на моральну відповідальність і гуманістичні цінності.

Аналіз основних досліджень і публікацій.

Аналіз науково-психологічної та педагогічної літератури з проблеми, що досліджується, вивчення особливостей і стилів професійної діяльності, зокрема психологічної, доводить, що формування етико-правової культури майбутніх психологів є одним із пріоритетних завдань науково-педагогічних досліджень. Більшість учених сходяться в поглядах щодо необхідності суттєвого оновлення змісту та технологій підготовки сучасних фахівців цієї важливої галузі. Теоретичні й практичні аспекти професійної підготовки психологів відображено у наукових працях таких науковців як Білик, 2021;. Горбунова, 2015; Войцїх, 2017; О. Затворнюк, 2016; І. Калиновська, 2020; Макаренко, 2008; Нагорна, 2013; Пономаренко, 2020; Ратєєва, 2016; Наход, 2015.

Водночас у наукових дослідженнях досі недостатньо висвітлено питання формування етико-правової культури майбутніх психологів у процесі їхньої професійної підготовки. Така ситуація викликана гострою потребою в формуванні нових поколінь фахівців – вільних, ініціативних, творчих і морально зрілих професіоналів. Саме такі спеціалісти здатні забезпечити необхідну психологічну підтримку, демонструють готовність до саморозвитку та самовдосконалення.

Реформуванням сучасної системи освіти вимагає якісної підготовки фахівців, здатних до успішного виконання майбутніми психологами нових соціальних ролей, що потребує відповідних навичок етико-правової діяльності (Макаренко, 2008).

Проте виникає протиріччя між потребами суспільства у конкурентоспроможних і компетентних фахівцях, які духовно-культурно розвинені та володіють сучасними етико-правовими знаннями та вміннями, та станом освітнього процесу у закладах вищої освіти переважно орієнтованому на формування у студентів професійних знань, умінь, що відповідають державним освітнім стандартам. Подолання цього протиріччя пов'язано із розв'язанням таких педагогічних проблем професійної педагогіки, як: вивчення теорій етико-правових засад підготовки психологів; усвідомлення можливості формування етико-правової культури особистості; дослідження особливостей морально розвиненої особистості; пошук шляхів та напрямів формування етико-правової культури майбутніх психологів; усвідомлення необхідності діяльності для саморозкриття особистості і для досягнення успіху, вивчення конкретних креативних технік та застосування їх у освітньому процесі для формування етико-правової культури фахівця; розробка і упровадження у практику професійної підготовки майбутніх психологів відповідних педагогічних умов.

Забезпечення високого рівня культурного, правового та професійного розвитку здобувачів освіти сприятиме не лише формуванню їхніх креативних здібностей, але й дозволить успішно адаптуватися до вимог сучасного суспільства. Як зазначає Наход (2015), процес виховання громадян правової держави значною мірою залежить від особистісних якостей педагогів і психологів, їхньої загальної культури, правової обізнаності, наукового потенціалу та педагогічного професіоналізму. У контексті цього слід підкреслити, що підготовка фахівців нової генерації, актуальність якої визначається потребами сучасного суспільства, вимагає системного підходу. Необхідно чітко визначити, теоретично обґрунтувати та поступово інтегрувати в освітній процес закладів вищої освіти такі педагогічні умови, які б забезпечили не лише високоякісну професійну підготовку майбутніх психологів, але й сприяли їхньому всебічному, морально-етичному розвитку та правовій компетентності у сфері професійної діяльності.

Отже, **метою дослідження** є оприлюднення результатів експериментальної роботи, спрямованої на реалізацію педагогічних умов, що сприяють підвищенню рівня етико-правової культури майбутніх психологів у процесі їх професійної підготовки.

Результати дослідження. Проведений теоретичний аналіз проблеми формування етико-правової культури майбутніх психологів у процесі їх професійної підготовки у закладах вищої освіти, визначення вихідного стану сформованості цього важливого феномен; теоретичне обґрунтування педагогічних умов, які забезпечують результативність цього процесу, дало можливість поетапно упровадити їх в цілісний освітній процес професійної підготовки майбутніх фахівців.

Програма експериментальної роботи була спрямована на вирішення ключових завдань у професійній підготовці майбутніх психологів та формування у них етико-правової культури, а саме: показати роль етико-правової культури майбутніх психологів як елементу професійної культури фахівця та органічно входить практично у всі її компоненти, вона складає основу ідейно-морального та нормативно-правового підґрунтя структури особистості психолога, визначає його професійну свідомість, широкий спектр моральних почуттів та норм поведінки, професійну та громадянську позицію та громадську свідомість; забезпечити засвоєння змістового наповнення основних компонентів етико-правової культури, зокрема *гносеологічного, аксіологічного, поведінкового, особистісного* та відповідних критеріїв: знання правових, моральних та сутнісних особливостей діяльності майбутнього психолога;

усвідомлення співвідношення своїх можливостей та професійних вимог до психолога, його моральних установок; ціннісно-сміслові усвідомлення змісту професійної діяльності психолога та його особистісне прийняття морального вибору; здійснення особистісної саморегуляції згідно з ціннісно-смісловим змістом професійної діяльності майбутнього психолога на етичного кодексу психолога; сприяти формуванню міждисциплінарних знань психології, етики, педагогіки із подальшим використанням у професійній діяльності (Юрченко, 2024).

Експериментально-дослідна робота розвивалася за такими напрямками:

- стимулювання пізнавального інтересу до моральних та правових знань та вироблення мотивів розв'язувати етико-правові питання у професійній діяльності;
- оптимізація дисциплін професійного циклу за рахунок введення додаткових дидактичних одиниць, пов'язаних з етико-правовою діяльністю майбутніх психологів;
- упровадження спецкурсу як вибіркової дисципліни «Етико-правова культура психолога» з використанням активних методів навчання для розвитку правової компетентності та формування компонентів етико-правової культури;
- актуалізація потреби у саморозвитку соціально-правової активності на основі стимулювання рефлексивної позиції в процесі організації позааудиторної роботи, проектно-дослідної діяльності та виробничої практики.

Авторська експериментальна програма була представлена: мотиваційним тренінгом «Успішний психолог: від мотивації до реалізації», авторським спецкурсом «Етико-правова культура психолога», програмою самоосвітнього менеджменту для здобувачів освіти «Самоосвіта та саморозвиток соціально-правової активності психолога», методиками для психолого-педагогічної діагностики рівнів сформованості етико-правової культури майбутніх психологів.

Упровадження *педагогічних умов* етико-правової культури майбутніх психологів відбувалося послідовно: на мотиваційно-цільовому, інформаційно-організаційному та результативно-рефлексивному етапах із вираховуванням основних періодів *професійного* становлення здобувачів освіти та структурних складових етико-правової культури майбутніх психологів. Упроваджуючи кожен з педагогічних умов в освітній процес формування етико-правової культури майбутніх психологів на кожному з етапів, були визначені *зміст, методи, форми і засоби* організації освітньої діяльності, а також основні види *позааудиторної роботи* у процесі якої формувалися компоненти етико-

правової культури та визначалася готовність майбутніх психологів до професійної діяльності.

В контексті реалізації першої педагогічної умови *«стимулювання пізнавального інтересу до моральних та правових знань та вироблення мотивів розв'язувати етико-правові питання у професійній діяльності»* була організована робота зі студентами експериментальних груп з метою налаштування їх на стійку мотивацію до опанування майбутньою професією психолога та сприяння розвитку потреби в набутті теоретичних знань з етико-правової компетентності. На цьому етапі відбувався процес активізації пізнавально-професійного інтересу здобувачів освіти, який завжди є актуальним, зокрема: в освітньо-виховному аспекті він є основою формування компонентів етико-правової культури майбутніх психологів; у дидактичному контексті є одним із найпотужніших мотивів навчання; у психологічному викликає моральне та емоційне задоволення освітньою діяльністю та стимулює її; у соціально-економічному підвищує професійну стійкість випускників – майбутніх психологів.

Реалізація першої умови формування етико-правової культури передбачала також формування умінь розв'язувати етико-правові питання у професійній діяльності. У зв'язку з цим проводилась організована робота з формування мотивів розуміння призначення професії, мотивів професійної діяльності та мотивів прояву особистості в професії, що складають сукупність мотивації професійної діяльності, адже саме навчально-професійна діяльність студентів є тією областю, в якій можливе формування мотивів, значущих для їх повноцінної професійної самореалізації.

Розвитку пізнавального інтересу та позитивної мотивації сприяла *оптимізація дисциплін професійного спрямування*. Це відбувалося шляхом введенням додаткових дидактичних одиниць у зміст дисциплін професійної підготовки майбутніх психологів, Додаткові дидактичні одиниці, включені до змісту означених дисциплін, були спрямовані на освоєння таких понять, як «етико-правові знання», «морально-правова свідомість», правові основи психологічної підтримки та психічного благополуччя». Практична складова сприяла формуванню активності та прагненню до професійного саморозвитку на основі морально-правових установок, забезпечувала саморефлексію правомірності етико-правової поведінки у психологічній взаємодії.

Результатом упровадження першої педагогічної умови стало формування стійкого пізнавально-професійного інтересу до майбутньої професії, позитивної

мотивації до розв'язання етико-правових завдань та психологічних ситуації, що сприяло формуванню активності та прагненню до особистісного саморозвитку.

Упровадження другої педагогічної умови формування етико-правової культури *«використання активних методів навчання для розвитку правової компетентності майбутніх психологів та формування компонентів етико-правової культури»* відбувалася на змістовно-технологічному етапі дослідження і забезпечила засвоєння здобувачами необхідних професійних компетенцій, правових знань і моральних якостей. Основними завданнями було визначено такі як от: формування системи базових професійних знань, що складають сутність етико-правової культури; підвищення рівня професійних умінь, оволодіння навичками розв'язання етико-правових завдань. Форми роботи зі здобувачами експериментальної групи поєднували аудиторну, самостійну та позааудиторну роботу. Освітній процес було організовано таким чином, щоб майбутні психологи набули умінь орієнтуватися в актуальному законодавстві, розуміли, на яких нормативних документах ґрунтується їхня діяльність, а також усвідомлювали етичні та нормативно визначені межі своєї професійної роботи та рівень відповідальності за її виконання. Для цього в освітній процес було впроваджено вибірковий освітній компонент *«Етико-правова культура психолога, метою якого було формування системи компетенцій майбутнього психолога в галузі етико-правових відношень для вирішення професійних, педагогічних і культурно-просвітницьких завдань»*.

Завданнями спецкурсу стали наступні: засвоєння теоретичних основ етико-правової культури та розуміння її ролі і місця в професійній діяльності психолога; забезпечення особистісного самовизначення у процесі формування етико-правової культури;

- формування умінь проектування професійної діяльності з урахування правових норм та етичних принципів;
- формування умінь і навичок етико-правової самоосвітньої діяльності.

Структура спецкурсу складала лекції, семінарські заняття, що проводилися у формі бесід, дискусій, круглих столів, ділових ігор та самостійна робота студентів з найбільш важливими законодавчими документами та бібліографічними джерелами. Змістові модулі спецкурсу відображали логіку процесу формування етико-правової культури майбутніх психологів за певними компонентами (гносеологічним, аксіологічним, поведінковим та особистісним) та співвідносилися основними етапами розвитку та становлення студентів під час навчання в ЗВО (адаптація, індивідуалізація, інтеграція, самореалізація), що,

безумовно, сприяло як особистому так і професійному розвитку майбутніх психологів.

Третя педагогічна умова, яка передбачала *актуалізацію потреби у саморозвитку соціально-правової активності через стимулювання рефлексивної позиції*, була орієнтована переважно на розвиток соціально-правової активності майбутніх психологів як практичне втілення етико-правової культури у майбутній професійній діяльності. Для її реалізації важливим було налаштування здобувачів освіти – майбутніх психологів на те, що самоосвіта – це процес самостійного набуття знань, навичок і вмінь, який здійснюється протягом усього життя. З цією метою була розроблена *програма «Самоосвіта та саморозвиток соціально-правової активності психолога»*, яка була спрямована на вивчення та вирішення етичних проблем у майбутній професійній діяльності. Програма з саморозвитку включала роботу над власними особистісними якостями, емоційною сферою і здатністю до саморегуляції. Для психолога це особливо важливо, оскільки його професійна діяльність передбачає постійну взаємодію з людьми, що вимагає високого рівня емоційної стійкості та емпатії. Теми для опрацювання були наступні: основні причини етичної регламентації психологічної роботи; категорії етики психолога: етичні відношення та форми їх існування, етична свідомість, етична дія, професійний обов'язок; функції етики психологічної діяльності та їх характеристика; перспективи розвитку етики і права психологічної роботи.

Результатом реалізації педагогічних умов стало здійснення інтеграції компонентів етико-правової культури у майбутній професійній діяльності, відбувся поступовий процес формування індивідуального шляху орієнтації студентів на моральні та етичні принципи у професійній діяльності, а також забезпечується розвиток рефлексивних умінь та адекватної самооцінки щодо сформованості усіх компонентів етико-правової культури з подальшим їх коригуванням; прагнення до професійного саморозвитку та самореалізації у професійній діяльності.

Висновки. Таким чином, упровадження в освітній процес професійної підготовки майбутніх психологів визначених педагогічних умов має забезпечити набуття ними відповідних компетентностей та сформувати високий рівень моральних якостей особистості. Формування етико-правової культури майбутніх психологів в процесі професійної підготовки ми визначаємо як процес актуалізації і підвищення індивідуального потенціалу здобувачів освіти у становленні їх як морально розвинених, професійно компетентних фахівців через надання знань в оволодінні технологіями, прийомами надання

психологічної допомоги.. У нашому дослідженні ми виходимо з того, що освітнє середовище закладу вищої освіти стає оптимальним регулятором освітньої діяльності кожного здобувача освіти, що передбачає включення особистості в систему професійних етичних і правових відносин, що постійно розширюються, формують цілісну систему узагальнених знань етичних і правових теорій, цінностей, ідеалів, що розкривають етико-правові аспекти педагогічної діяльності, вимоги до моральних якостей та правової підготовленості майбутнього психолога. Він орієнтує на становлення етико-правової «Я-концепції» психолога- професіонала.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білик, В. Г. (2021) Теоретичні і методичні засади природничо-наукової підготовки майбутніх психологів у закладах вищої освіти : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 45 с.
2. Горбунова, В. В. (2015) Етичні та правові аспекти психологічних досліджень. *Практична психологія соціальна робота*, № 3, 18–23.
3. Байбекова, Н. Р. (2016) Формування готовності майбутніх психологів до консультативної діяльності у процесі фахової підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 20 с.
4. Войціх, І. (2017) Формування емоційної компетентності майбутніх психологів у процесі професійної підготовки : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Хмельниц. нац. ун-т. Хмельницький : ХНУ, 2017. 20 с.
5. Затворнюк, О. М. (2016) Формування у майбутніх психологів готовності до професійного самовдосконалення : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 20 с.
6. Калиновська, І. С. (2020) Підготовка майбутніх практичних психологів до роботи в умовах інклюзивного навчання загальноосвітніх навчальних закладів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Уман. держ. пед. ун-т ім. П. Тичини. Умань, 287 с.
7. Макаренко, Н. М. (2008) Психологічні чинники розвитку креативного мислення майбутніх практичних психологів : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 24 с.
8. Нагорна, Н. В. (2013) Формування педагогічної компетентності майбутнього психолога у процесі професійної підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка. Кіровоград, 2013. 310 с.
9. Пономаренко, О. В. (2020) Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх магістрів психології до професійної діяльності в умовах неформальної освіти : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Класич. приват. ун-т. Запоріжжя, 561 с.
10. Ратєєва, В. О. (2016) Формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Глухів. нац. пед. ун-т ім. Олександра Довженка. Глухів, 24 с.
11. Наход, С. А. (2015) Формування прогностичних умінь майбутніх практичних психологів засобами інтерактивних технологій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Дніпропетров. ун-т ім. А. Нобеля. Дніпропетровськ, 317 с.
12. Макаренко, Н. М. (2008) Психологічні чинники розвитку креативного мислення майбутніх практичних психологів : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 24 с.

13. Юрченко, В. В. (2024) Зміст і структурні компоненти етико-правової культури майбутніх психологів. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. № 82, 260.

REALIZATION OF PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE FORMATION OF ETHICAL AND LEGAL CULTURE OF FUTURE PSYCHOLOGISTS IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING

Vasyl Yurchenko,

Graduate student of the second year of study
department of theory and practice technological and professional education
SHEI "Donbas State Pedagogical University"

Dnipro, Ukraine,
ORCID ID 0009-0004-4980-4859
Notar4340@gmail.com

Abstract. In the context of improving Ukrainian legislation and strengthening the legal basis for social and educational activities, there is a growing need to optimize the formation of an ethical and legal culture among future psychologists. practice shows that insufficient legal competence, gaps in legal knowledge, and a lack of ethical and legal experience in the professional activities of psychologists negatively affect their effectiveness. The article reveals the stages of implementation of pedagogical conditions for the formation of ethical and legal culture of future psychologists in the process of professional training. It is noted that the implementation of pedagogical conditions for the ethical and legal culture of future psychologists, in particular: stimulating cognitive interest in moral and legal knowledge and developing motives for solving ethical and legal issues in professional activities; using active teaching methods to develop the legal competence of future psychologists and form components of ethical and legal culture; actualizing the need for self-development of socio-legal activity based on stimulating a reflective position. This was done in stages: motivational-goal setting, informational-organizational, and results-reflection.

The main periods of professional development of students and the structural components of the ethical and legal culture of future psychologists were taken into account; At each stage, the content, methods, forms, and means of organizing educational activities were determined, as well as the main types of extracurricular work, in the process of which the components of ethical and legal culture were formed and the readiness of future psychologists to carry out professional activities in the context of ethical and legal aspects was determined.

The process of forming the ethical and legal culture of future psychologists in the process of professional training is defined by the gradual actualization and enhancement of the individual potential of students in their development as morally developed, professionally competent specialists by providing them with the necessary knowledge in mastering technologies and methods of providing psychological assistance based on moral ethical principles through the acquisition of stable positive motivation and the need to acquire ethical, legal, and psychological professional knowledge, the acquisition of a system of professional knowledge and the necessary competencies based on the integration of morality and law to ensure effective professional activity in the field of psychological counseling, which ensures the development of independence, social and legal activity, and the acquisition of experience in resolving ethical and legal situations.

Keywords: professional training; ethical and legal culture; future psychologist; pedagogical conditions; professional motivation; cognitive interest; social and legal activity; ethical and legal situations.

REFERENCES

1. Bilyk, V. G. (2021) Theoretical and methodological foundations of natural science training for future psychologists in higher education institutions: abstract of dissertation ... Doctor of Pedagogical Sciences: 13.00.04 / National Pedagogical University named after M. P. Dragomanov. Kyiv, 45 p. [in Ukrainian]
2. Gorbunova, V. V. (2015) Ethical and legal aspects of psychological research. *Practical psychology social work*, 3, 18–23. [in Ukrainian]
3. Baibekova, N. R. (2016) Preparing future psychologists for counseling activities during professional training: abstract of dissertation ... Candidate of Pedagogical Sciences: 13.00.04 / Kharkiv National Pedagogical University named after G.S. Skovoroda. Kharkiv, 20 p. [in Ukrainian]
4. Voitsikh, I. (2017) Formation of emotional competence of future psychologists in the process of professional training: abstract of dissertation for the degree of Candidate of Pedagogical Sciences: 13.00.04 / Khmelnytsky National University. Khmelnytsky: Khmelnytsky National University, 2017. 20 p. [in Ukrainian]
5. Zavtornuk, O. M. (2016) Formation of future psychologists' readiness for professional self-improvement: abstract of dissertation ... candidate of pedagogical sciences: 13.00.04 / National Pedagogical University named after M. P. Dragomanov. Kyiv, 20 p. [in Ukrainian]
6. Kalynovska, I. S. (2020) Training future practical psychologists to work in inclusive education settings in general education institutions: dissertation ... Candidate of Pedagogical Sciences: 13.00.04 / P. Tychyna Uman State Pedagogical University. Uman, 287 p. [in Ukrainian]
7. Makarenko, N. M. (2008) Psychological factors in the development of creative thinking in future practical psychologists: abstract of dissertation ... Candidate of Psychological Sciences: 19.00.07 / M. P. Dragomanov National Pedagogical University. Kyiv, 24 p. [in Ukrainian]
8. Nagorna, N. V. (2013) Formation of pedagogical competence of future psychologists in the process of professional training: dissertation ... Candidate of Pedagogical Sciences: 13.00.04 / Kirovograd State Pedagogical University named after V. Vynnychenko. Kirovograd, 2013. 310 p. [in Ukrainian]
9. Ponomarenko, O. V. (2020) Theoretical and methodological foundations of training future masters of psychology for professional activity in the context of informal education: dissertation ... Doctor of Pedagogical Sciences: 13.00.04 / Classical Private University. Zaporizhia, . 561 p. [in Ukrainian]
10. Ratieva, V. O. (2016) Formation of the readiness of future psychologists to use aesthetic therapy in professional activity: abstract of dissertation ... Candidate of Pedagogical Sciences: 13.00.04 / Hlukhiv National Pedagogical University named after Alexander Dovzhenko. Hlukhiv, 24 p. [in Ukrainian]
11. Nakhod, S. A. (2015) Formation of prognostic skills of future practical psychologists using interactive technologies: dissertation ... Candidate of Pedagogical Sciences: 13.00.04 / Dnipropetrovsk University named after A. Nobel. Dnipropetrovsk, 317 p. [in Ukrainian]
12. Makarenko, N. M. (2008) Psychological factors in the development of creative thinking in future practical psychologists: abstract of dissertation ... Candidate of Psychological Sciences: 19.00.07 / M. P. Dragomanov National Pedagogical University. Kyiv, 24 p. [in Ukrainian]
13. Yurchenko, V. V. (2024) Content and structural components of the ethical and legal culture of future psychologists. *Problems of engineering and pedagogical education*, No. 82, 260. [in Ukrainian]

Матеріали надійшли до редакції
01.10.2025 р.